

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԿԱՐԾԵԱՑ

Մամուլի եւրոպանչիւր շրջանը՝ 52 օրինակ է :
Ստորագրութեան տեղն է Պօլիս , Չինճերլի—խան վերի յարկ
թիւ 18 :
Դուրս ելլելու թերթից փոստայի ծախքը առնողին վրայ է :

Շրջանին գինը դահեկան կանխիկ	60
Կիսաշրջանը » »	50
Մէկ թիւը՝ փարայ	50
Ծանուցմանց առիւն է դահեկան	2

Թիւ 246 ՉՈՐԵՔԾԱԲԹԻ

Դ. ՏԱՐԻ Ե. ՇՐՋԱՆ

1872 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 8

ՈՐՈՒ ԿՍՊԱՍԵՆՔ

Դադդիոյ ազգային խորհրդարանը այս շաբ-
թու բացուեցաւ :

Ամեն քաղաքագէտ և ամեն խմբագիր ի-
րենց աչքը սրած և ականջնին բացած այն
հրաշալի աւուր կրօնասէին տեսներու և լը-
սելու համար թէ արդեօք ծերունին Պ. Թիէր
ի՞նչ խօսքեր պիտի արտասանէ :

Եւ որովհետեւ ասոնց ամենէն ծանր խոր-
հրդածութիւններն ալ քաղաքագիտաց բեր-
նին թափթփուքներէն չինուած զանգուած մի
է, մենք ալ այսուհետեւ այն անհատնում ըսի,
ըսաւ, կըսենկորները մտիկ ընելու դժբաղդու-
թիւնն ունինք :

Մեր ազգին խմբագիրներէն ոմանք ալ,
ոչ թէ իրենց ծուլութեանը պատճառաւ, այլ
Եւրոպիոյ խորհրդարանաց գոյ ըլլալուն համար
(¹) բաւական ատենէ ՚ի վեր քաղաքական
յօդուածներ չեն հրատարակեր եղեր. յու-
սանք թէ ալ ասկէ ետքը իրենց թերթերնին
գաւառական երկար, ձանձրալի և անկարևոր
նամակներով, բողոքոց օրինակներով, տեղե-
կագիրներով, առատ և անվերջանալի մի օրի-

նակ ծանուցումներով և այլ ասոնց նման տաղտ-
կալի գրութիւններով չեն լեցներ :

Իսկ Մամուլ, որ ոչ քաղաքագէտ է և ոչ
ալ ըլլալու փափաք ունի, սովորաբար ոչ տիպ-
լոմասի ժողովրդեան հետ կը խօսի. ուստի
փոխանակ անոր ասոր ըսածին թարգման ըլ-
լալու, մենք մեր մեղքը լանք. և փոխանակ
Եւրոպիոյ խորհրդարանաց բացման սպասելու,
մեր ազգային ժողովոյն բացմանը սպասենք.
դժբաղդաբար անոր ալ բացուելիքը չիկայ :

Եւրոպիոյ խորհրդարանները չորս հինգ ա-
միսէ ի վեր գոյ էին : Մեր ազգային ժողովն
ալ չորս ամիսէ ի վեր ամբողջ գումարուած չէ :
Ի՞նչ է ասոր պատճառը :

Ոմանք կըսեն թէ ազգային երեսփոխան-
ներուն մէկ մասը վարձկան, իսկ շատերն ան-
վարձ են՝ անոր համար ներկայ չեն գտնուիր .
հետեւաբար ոչ մեծագոյն մաս կը գոյանայ և
ոչ ալ ժողով գումարելու որոշում կը տրուի :

Ուրիշները կառարկեն թէ Ա. և Բ. ատե-
նապետ էֆէնտիները, թէ և միշտ մեկըմէկ կը
մեծարեն ու կը յորդորեն որ երբեմն ազգին
գործերն ալ նային և ատենապետութեան ա-
թոռը պարապ չը թողուն, ուրիշ կարևոր գոր-

ծերով զբաղեալ ըլլալուն համար այս բարձր
և փափուկ կարծուած պաշտօնը վարելու ժա-
մանակ չունին : Կը մնայ Գ. ատենապետը , որ
է Խօճասարեան Օգոսէն էֆէնտի :

Ասոր համար ալ կըսեն թէ , մտային զբաղ-
մունքներ ունենալուն՝ գլուխը շատ օր իրը չէ .
և երբ ժողովքին օրը ատենապետութիւնը
նեղու համար իրեն առաջարկութիւն ըլլայ՝
« հիւանդ եմ » կըսէ ու վրան կը գոցէ . . .
պաղ չառնես :

Թերևս այս կարծիքներն իրաւացի ըլլան .
սակայն բան մ'ալ կայ՝ զոր պէտք չէ մոռնալ :

Ամեն մարդ գիտէ որ ընդհանուր ժողովոյ
ատենադրութիւնները քանի մը ձեռքէ անց
նեղէ ետքը ատենադպիր էֆէնտիին կը յանձ-
նեն , որպէս զի վերջին անգամ աչքէ անցընէ .
ուստի կրնայ ըլլալ որ ատենադպիր էֆէնտիին
գրպանը ծակելով՝ արձանագրութիւնները մէ-
ջէն ինկած ըլլան , և կամ ուրիշ քառասունը
մէկ տեսակ ընկերութեանց և գործոց մէջ ըլ-
լալուն՝ կրնայ ըլլալ որ , սխալմամբ ուրիշ թըղ-
թերու հետ խառնուին . որոնց զատուելուն՝
զրտուելուն՝ կարգադրուելուն և սրբագրուե-
լուն համար թերևս ամիս մ'ալ սպասել հարկ
ըլլայ :

Ինչ և իցէ , քիչ մ'ալ սպասենք . և եթէ
դարձեալ այս ընթացքը չարունակուի՝ մեք
միևս երեսփոխաններէն առաջ ատենապետ է-
ֆէնտիին պիտի ըսենք ,

Խօսք կուղեմ :

ՈՎ Է ՅԱԾ ՄԱՐԴԸ

Դժուար չէ ձեռնարկութիւննիս , զի ցած
մարդն է որ պիտի աշխատինք գտնել , և ո՛չ
վեհը՝ որ քիչ և քիչ իսկ է :

« Մեծն ի ձէնջ , ըսաւ փիլիսոփայից փիլի-
սոփայն , եղիցի ձեզ սպասաւոր » . և սակայն
մի և նոյն հեղինակը վճռեց թէ , « Բազումք են
կոչեցեալք և սակաւք են ընտրեալք » :

Այն է ցածն ուրեմն՝ որ ընտրեալ չէ , որ
անհաւատարիմ է իւր կոչման , անհաւատարիմ
է իւր ընկերին և անհաւատարիմ է իւր տի-

րոջ . և սակայն շատեր կոչեցեալ են և քիչեր
են ընտրեալ . քիչ են մեծ կամ վեհ հոգւով :

Պէտք է ներել անոնց՝ որ չեն գիտեր թէ
ինչ կը գործեն :

Բայց պէտք է չը ներել անոնց՝ որ միշտ
գիտութեամբ գէշ կը գործեն , որ միշտ չա-
րասրտութեամբ բարւոյն դէմ կը զինին . պէտք
է չը ներել անոնց՝ որ միշտ սրտի և խղճի դէմ
կը գործեն . որ ուրիշի պատիւը միշտ իրենց չա-
հուն և կը քին խաղալիկ կընեն՝ առ երեսս նե-
րող և վեհանձն ձեռնալով :

Երևակայեցէ՛ք սիրտ մը՝ որ կեղծ և խա-
բէական ներողամտութեան զգացմամբ է
վառուած , երևակայեցէ՛ք սիրտ մը՝ որ պատ-
ւոյ զգացողութեամբ է վառուած :

Ներողին կամ հաշտուողին դէմ միշտ ե-
րախտապարտ ըլլալու պարտաւոր է չարու-
թեամբ տողորուած մարդը :

Ներողին դէմ միշտ յիսկալ մ'է ներուողը
որ ցած է և չար է բնաւորութեամբ :

Եւ ո՞րն է ընկերութեան մէջէն այս տե-
սակ ցած ու վնասակար մարդը . ներո՞ղն թէ
ոխակալ ներուողը :

Միշտ չարութիւն գործող և միշտ ներուիլ
ուզողն ցած է , զի տիրող չէ իւր կրից , զի
միշտ ներուելու յուսով նորանոր չարութիւններ
կը գործէ . իսկ այսպիսեաց ներողը ո՛չ այնքան
մեծ է , զի ներուողին չարութիւնը կը քաջա-
լերէ , որ անոր անբաժանելի հպատակն է ու
գերին :

Սիրտը՝ գազանական մեքենայ մ'է երբ
խիղճ և զգացում չը կրեր , երբ ուրիշին պա-
տիւը իւր անձնական շահուն և նպատակին կը
զօհէ , երբ մարմնոյն պատառիչ գործիներուն
պատառել կը հրամայէ :

Սիրտը աննկարագրելի Աստուած մ'է երբ
մարմնոյն պատառիչ գործիներուն կենալ կը
հրամայէ :

Գաղանն այն է՝ որ կը բզբտէ . մարդն
այն է՝ որ չը վնասեր . եթէ ոչ՝ այս երկուքին
մէջ տարբերութիւն չը մնար :

Միթէ մարդկային դէմքը միայն բա՞ւ է
մարդը գաղանէն զանաղանելու :

Սիրան է՝ որ մարդը կը զանազանէ գաղա-
նէն :

Մարդը երբ կը ծնի՝ գաղան մ'է . երբ
սիրտը կը կրթէ՝ մարդ մ'է :

Ո՛վ է այն՝ որ մարդկանց սրտով վերա-
ծնութեան օրէնքը կուրանայ :

Միշտ անարժանութեամբ ներուիլ փափա-
գող չարագործն է այն , որ մարդկային օրէն-
քին քով , որ իւր և ուրիշներուն . ընդունած
տիրող օրէնքին քով միշտ ոճրագործ մ'է գործ-
քով : Այս տեսակ անձը մարդկութիւնը կու-
րանայ և գաղանի կարգը կիջնէ : Ուրեմն այն
որ այս կարգէն է , այն յափշտակած է մարդ-
կային դէմքը՝ անով զմարդիկ խաբելու :

Ուրեմն մեծ պատիւ ու փա՛ռք անոնց՝ որ
այսպիսի ցած անձերէ կը նախատուն . զի ա-
սով իրենց մեծութեան չափը կը ճանչցուի :

Լրագիր քեզի կըսեմ , Օրագիր դուն հաս-
կըցիր :

ԱՊՏԱԿԻՆ ՄՕՏԱՆ

Դպրոցի մը մէջ հոգաբարձուն կառավա-
րել վարժապետին .

— Պատուելի՛ , վրադ դանդատները շատ
ցան , դիտե՛ս . տղաքն ու ծնողքները քեզմէ
դժգոհութիւն կը յայտնեն կոր :

— Ինչո՞ւ դժգոհ պիտի ըլլան . ես աչա-
կերաներս չափազանց կը սիրեմ :

— Այդ ի՞նչպէս սիրել է . ամեն օր գլուխ
նին երեսնին կուռեցնես եղեր , շա՛խ , շո՛ւխ
ապտակներով . մանաւանդ ամենէն խնօքնե-
րուն :

— Սուտ չես , էֆէնտիմ , բայց սիրելուս կը
զարնեմ :

— Էյ ադ սիրել է մի ես , շատ բան :

— Ներեցէք , էֆէնտիմ , խրիմեան Հայրի-
կը սկսեմ է սիրած մարդուն ապտակ զարնել .
ուստի ես ալ ո՛ր աշակերտը որ խնօք տես-
նեմնէ՝ սիրելուս համար մէյմէկ ապտակ կը
զարնեմ կոր իբր վարձատրութիւն :

— Հայրիկ մայրիկ չեմ գիտեր . ատանկ փա-

խուկութիւն պէտք չէ . ապա թէ ոչ՝ դպրոցը
ձգէ , դնա Պատրիարքարան նստէ :

Լսարանի մը մէջ պարոն Դուկաս ատենա-
բան էֆէնտիին .

— Կեցցե՛ս , ատենաբան էֆէնտի , ճշմարի-
տը խօսելով՝ անկեղծաբար կըսեմ , ապտակի
մը արժանի էք :

— Կը բողոքեմ , պարոն , ձեր նախատա-
նաց դէմ :

— Ներեցէք , ընդհակառակն ձեզ պատ-
ուելու համար ըսի :

— Ո՛չ չեմ ընդունիր . ապտակի արժանի
էք ըսիք . ետ առէք խօսքերնիդ :

(Ունկնդիրք) — Այո՛ , այո՛ , ետ առէք
խօսքերնիդ , ձեր այդ բրածը պարզապէս պա-
րոն ատենաբանին պատուոյն դէմ նախատինք
մըն էր :

— Ներեցէք , պարոնայք , որ միտքս բա-
ցատրեմ . Ատենաբան էֆէնտին խիստ ազդու
կերպով խօսեցաւ . ես ալ զմայլելով իրեն ա-
տենաբանութեանը վրայ ծափ զարնելու տեղ
ապտակը աւելի խորհրդաւոր ցոյց մը գտայ :

— Կատակը հոս ներելի չէ :

— Կատակ չէ ըրածս , իմ համոզումն է :
Այսօր ապտակը Հայուն ամենէն մեծ վարձատ-
րութիւնն է . այնպէս որ մինչև Պատրիարքա-
կան աթոռը բարձրացած է :

Տան մը մէջ երիկ կնիկ իրարու .

— Քա Ակիւլիւկ , եկո՛ւր , . . . շո՛ւտ , ե-
կուր կըսեմ :

— Իշտե եկայ , ի՞նչ կայ , Մատաթ աղա ,
վո՛ւյ արեւո՛ղ մեռնիմ :

— Բան մը չէ , քեզ շա՛տ կը սիրեմ , քա՛ ,
կնի՛կ (քիթին բերնին շա՛խ , շո՛ւխ) անուշիկ
հանրմըս :

— Քա խելքի՛դ եկաւ , ի՞նչ եղաւ , հիմա
կը մարիմ . երեսներս կաս կապուտ եղան :

— (Էրիկը խնդալով .) Քա ես քեզի կը սի-
րեմ կոր , ի՞նչ եայղարա կը բրցունես կոր :

— Մեղայ՛ , զայէր ասանկ սիրել կըլլայ , վա՛յ
կըլնուս , հոգիս կըսկըծացուցիր , կըռողը տա-

նի պիլէ քիմ. քա Մաննիկ, սըկէ ճուր մը պեր, վրաս լէօպէթ կուգայ կոր:

—Ամա երկան ըրիր հա՛, խուշիկս, թօփը թօփը շամար մըն էր զարկածս. ան ալ վրադ ունեցած սէրս հասկըցընելու համար:

—Վայ մեղքիս, տահա երես ունի տէ կը խորաթէ կոր:

—Էօֆ, կնիկ, տահա չը կըցի՞նք հասկըցընել. հիմա շամառը մօտա՛ է, սէ՛ր է:

—Եռմուրճախը տանի ատանկ մօտան. չը հասնին ան ֆրանկսըզները քի ատանկ մօտաներ կը հանեն:

—Քա նա՞նը ֆրանկսըզ, ա՛սըլ Հայու մօտա է, հայո՛ւ. հէմ տէ Պատրիարքարանէն ելած է. . . . ասկէ վերջը շափ չուփ պաշիկի տեղ շա՛խ թօխատ է:

—Վույ ծո՛ւնը թէփէիս. . . . անանկ է նէ ամեն օր առտու իրիկուն չէնեէս պիտոր բըրցընես, չէ՛, չէ՛, չըլար. ես վաղ անցայ. վաղ ուրնէ թէզը չի կայ՝ երթամ Պատրիարքարան:

—Գնա՛, կնիկ, գնա՛, եազմուրտան դաշ քի տօլույա թուլթուլասըն:

ԿԱՐՄԻՐ ԹԱՀԿԻՆԱԿ

Պարոն Կողմա կարմիր թաշկինակ կը դործածէ եղեր:

Անծանօթ մէկը՝ ասոր թաշկինակին ու չադուրթիւն ընելով՝ օր մը կերթայ Շուկայէն անոր պէս թաշկինակ մը կառնէ և օխա մըն ալ ձուկ առնելով իրիկուան դէմ՝ նոյն թաշկինակին մէջ կը լեցնէ և Պարոն Կողմայի տունը կերթայ, դուռը կը զարնէ:

—Ո՛վ էք հրամանքնիդ, ի՞նչ կուղէք:

—Կողմա աղային տունը ա՞ն է:

—Այո՛, ի՞նչ պիտի ընէք:

—Սա ձուկը ինք զրկեց թափա պիտի ընէք. բայց խաթ մը շամաչը իլէն խաթ մը լաթ պիտի տաք որ իրեն տանիմ:

—Չամաչը ի՞նչ պիտի ընէ:

—Ճանը՛մ բան մը չիկայ. նաւէն ելած ատենը ծովը ինկաւ՝ քիչ մը թրջեցաւ՝ հիմա վաղը կազինօն նստեր է, պիտի տանիմ որ փոխուի:

—Ամա՛ն ախպար, ի՞նչ կըսես. ծուկը թէփէիս. ածապա վախցաւ, բան մը եղա՞ւ:

—Չէ, քուրուկըս, պօշ տեղը ֆէսֆէսէ մ՛ընէք. չափուճախ հանեցինք. հիմա կըսպասէ կոր որ լաթերը տանիմ:

—Քա վիթթօ՛ր, հօրդ նոր բանթօլը, ելէկը, փաթթօն չափուխ սնտուկէն հանէ, ֆէսն ալ չը մոռնաս. ամա աչկս կը խաղայ կոր եկաւ ելաւ. քօլալը շապիկ մը իլէն եախա մըն ալ բեր. պօթին քալօչն ալ դիր սա պօխճային մէջը:

Պարոն Կողմայի հագուստները ծրարով մը ձուկը բերող մարդուն կը յանձնեն, մարդը կառնէ կը տանի:

Երբոր պարոն Կողմա կուշանայ՝ ընտանիքը բաւական մօտատանջութեան մէջ կիյնան:

Վերջապէս Պ. Կողմա ժամը երկուքին ըստ սովորութեան տուն կը դառնայ. ամենքը ձեռքը կը պագնեն. բայց կը նային որ զրկած հագուստնին չէ հագած, և ձեռքով ալ զըննելով երբ կը տեսնէ որ չոր է կը հարցնեն:

—Անցած ըլլայ:

—Խե՛ր է, ի՞նչ կայ:

—Նոր լաթերդ ո՛ւր ձգեցիր:

—Լա՞թը ինչ է:

—Սա ծուկը խրկած մարդուդ հետ խըրկեցինք նէ:

—Ինտո՛ր ձուկ, ինտո՛ր լաթ, ինտո՛ր մարդ է ադ:

—Քա մեղայ, ես ի՞նչ կիտնամ. իշտէ մարդ մը եկաւ, խանութին խալֆան կըլմանէր քիչ մը, ծուկ էիր խրկեր բերաւ. ծովը ինկեր ես եղեր, չամաչըներդ ուզեց՝ առաւ տարաւ:

—Երա՞ղ կը տեսնաք կոր, չէնէ վրաս կը խնդաք կոր:

—Տէ՛ր ողորմեա՛, ի՞նչ պիտի խնդանք. անխտար տողերու հանդիպեցանք. ծուկը դրած մանտիլդ պիլէ տահա հոս կեցած է:

Պարոն Կողմա թաշկինակը տեսնելով, կը հասկնայ թէ ինքը ծովը չէ ինկեր՝ այլ իր հագուստները:

Հարսնիքի մը տան մէջ .

— Տէ՛ր հայր , Հայր մերը ալաֆրանկա կու-
ղենք :

— Անիկայ երկու ճերմակի կըլլայ :

— Քու ուղածդ ճերմակ ըլլայ . խմածիդ
չափ խմէ , անուշ ըլլայ :

— Օրհնածներ , Աստուած պակաս չընէ՛-
ան ճերմակը օրթան դրած է , իմ ըսածս թու-
րալը ճերմակին համար է .

— Ան ալ բան մը կընենք ամսն , հալաւն
ալ ալաթուրքա օրհնելու է :

— Փէ՛ք աղէկ , ան ալ ուղածնուդ պէս
թող ըլլայ :

— Հաճի Ղազէր ալա , սա ռէժիին թիւ-
թիւնները փէք աժընցեր են , հարիւր ղու-
րուշնոց թիւթիւնը քսանի կուտան կոր եղեր .
տասը ղուրուշ տամ տէ ինծի կէս օխայ պեր .
կէնէ դինը վեր չելած՝ քիչ մը տահա գտնուի
տանը մէջ :

— Գլխուս վրայ . դալ չաթթու Սամսօն պի-
տի երթամ՝ եկած ատենս կը բերեմ :

— Ես Սամսօնի թիւթիւնին ալըշըն չեմ .
օրթա տօխանախը է իմ խմածս :

— Անանկ է նէ իծծունի թամամցուր՝ կէս
օխա անկէ բերեմ :

— Ե՛յ սա տասը ղուրուշս տուր տէ քիչ մը
մտմտամ :

Օմնիպիւսի կառքի մը մէջ .

— Միւսիւ , դուք Օմնիպիւս չէիք նստեր .
այս ի՞նչպէս եղաւ որ քանի օրէ ի վեր ձեզ
հոս կը տեսնեմ :

— Ձգէ՛ , հոգիդ սիրես . ընկերութիւնը իր
կառքերը չը հեծնողներուն համար Ղալաթա
Սարայի առջևէն մինչև Աղա-ճամիսի գետին-
ները հող լեցուցեր է , հիմա ալ անձրեն սկը-
սաւ , կրնաս նէ չամուռներէն անցիր . մինչև
որ տուն երթանք՝ չամուռը կը պլլուինք կոր .
անոր աղէկը՝ ես կամայ ահամայ կառքով վեր
կենեմ կոր :

— Բայց ասանկ կառքով երթալը գէշ չը
փախիր կոր :

— Իրաւունք ունիք , առտու իրիկուն չորս-
նոցն ալ գէշ չը փախիր կոր :

Շուկայի մէջ .

— Օրագիր չըրա կիպի եանըյօր , իւշի եիր-
մի փարայա . ալա չալուշ իւզիւմի ըագը-
սը հալատիսի , օն փարայա տրամաբանու-
թիւն . պէշ փարայա փաստաբանութիւն . չօք
չօք հալատիպէր . էյի պիւրիւնճիկ կիպի քէ-
հատար . ամերիքան թիւէսինտէն ուճուդ :

ՀՐԱՒԻՐԻ ՄԸ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Դարերուն հետ տարիներն և անոնց եղա-
նակներն ալ փոխուելու վրայ են կըսէին , մեք
չէինք հաւատար . Այս տարուան վերջին եղա-
նակը՝ ճշգրտելու վրայ է մեզ այդ ճշմարտու-
թիւնը , բայց ոչ բնական , այլ անբնական ու
տարօրինակ փորձերով . ոչ բնական ջրոյ , մէ-
տէօրայից կամ օդոյ տարածութեան մէջ , այլ
հայ գրական ասպարէզին մէջ :

Առաջ աշունը ըստ բնական բերմանց Գե-
րաթի կը կոչուէր , բայց այս տարուան աշու-
նը՝ եթէ ասանկ երթալու ըլլայ , կերեայ որ
Դեթի կիտի կոչուի հայերուն համար :

Դեռ աշուն նոր մտած . Օրագիր և Ման-
ղումէ՛ հազիւ թէ գետին ինկած էին՝ իրենց
հաշտութեան պատճառաւ հասարակութեան
կողմէն ճակատին դրոշմուած սկզբունքէ զուրկ
գտնուելու և հասարակութեան մէջ ինկած ըլ-
լալու դատաւճռով , և ահա Մասիսի ալ անոնց
ետէն կը հասնի , ան ալ գետին փռուելու
անոնցմէ ոչ փոքր հակասութեամբ :

Մեծապատիւ Պ. Զգօն Օրագրի հոկտ. 30
թերթին մէջ , Մասիսի խոշոր մէկ հակասու-
թիւնը հրատարակած էր հասարակութեան ,
որպէս թէ Մասիսի խմբագիրը իր մէկ թերթին
մէջ ըսած է եղեր թէ ,

« Կրօնքի և լեզուի միութիւն պէտք է
« մեզ , պէտք չէ որ տարբեր կրօնքներ ու
« տարբեր լեզուներ ունենանք » :

Իսկ ուրիշ մէկ թերթին մէջ , ասոր հա-
կառակը ըսած է եղեր թէ ,

« Կրօնքի և լեզուի միութիւն պէտք չէ

“ մեզ , կրնանք տարբեր կրօնքներ և տարբեր
“ լեզուներ ունենալ ” :

Պ. Զգօն նամակաւ մը , ամենայն քաղա-
քավարութեամբ Մասիսի այս երկու հակա-
ռակ սկզբունքները , նախ Մասիսի խմբագրին
ղրկելով , խնդրած է որ հրատարակէ իր թեր-
թին մէջ , իր պատասխանովը հանդերձ , յո-
րում ցուցնէ իր բուն սկզբունքը ասոնցմէ ո՞րը
ըլլալը :

Մասիս զայն մերժած է հրատարակել ,
ուստի և Օրագրին հաղորդուած է այն :

Մասիս իր շաբաթ աւուր 4 Նոյմ. թիւ
1310 թերթին մէջ , ասոր 'ի պատասխան հա-
զիւ քսան տողի մէջ , հետեւեալ հայհոյու-
թիւնները կրնէ Պ. Զգօնի ըսելով թէ ,

Օրագրոյ սատար է .

Զոյիլ է ,

Խարդախող է ,

Խեղաթիւրող է .

Այլափոխող է .

Ազատագրան է .

Բարբանջող է .

Անամօթ է .

Խարդախ է .

Անպատկառ է .

Ստախօս է .

Խարդախ նամակներ հրատարակող է .

Աներես է ևն :

Եւ վերջն ալ հրաւեր կը կարդայ բոլոր
հետաքրքիր ազգայնոց որ քննեն , ըսելով
թէ ,

“ Հրաւեր կը կարդամք հետաքրքիր ազ-
գայնոց որ լրագրոյս (Մասիսի) 1292 և 1304
“ թիւերը կարդան , և տեսնեն թէ այնպիսի
“ (Պ. Զգօնի ըսածին պէս) հակասական խօս-
“ քեր և իմաստներ կա՞ն անոնց մէջ ” . (Տես
Մասիս , 4 Նոյ. 1872 , թիւ 1319 , երես 2 , էջ
2 , տող 4—9) :

Արդ Մամուլ ալ ոչ սակաւ հետաքրքիր
ազգային մը գտնուած ըլլալով , ընդունեց Մա-
սիսի այդ հրաւերը , հոգ ըրաւ գտաւ Մասիսի
այդ թիւերը , կարդաց , և ցաւօք սրտի պար-
տաւոր կը գտնուի ծանուցանել Մասիսին , որ

վերոյիշեալ երկու իրարու հակառակ ու հա-
կասական խօսքերու խնամքը՝ անոնց մէջը կան
և ահաւասիկ :

Արաւմէն

“ Տարակոյս չը կայ որ լեզուի միութիւնը
“ գաղափարաց և զգացմանց միութեան կա-
“ ռաջնորդէ , այս ալ ազգային ընդհանուր
“ յառաջադիմութեան . եթէ կը հաւատամք՝
“ որ լեզուի միութիւնը՝ կրօնից միութեան
“ պէս՝ մեր վայրաւատին ազեութեան կապը
“ կամրապնդէ , այս դրութիւնը պէտք է ըն-
“ դունիմք , և ասոր յաջողութեանն աշխատիմք :
“ Այս է մեր կարծիքը համոզումն ու փափա-
“ քը :

“ Այս դաւանութիւնը տալէ ետեւ ”

(Տես բառ առ բառ 'ի Մասիս , 23 սեպ.
1872 , թիւ 1292 , երես 2 , էջ 2 , տող 2—17) :

Մենք ասկից կը հասկընամք որ ըսուած է
թէ ,

“ Կրօնից եւ Լեզուի Միութիւնն ՊէՏԳ
“ է Մեզի , ՏԱՐԲԵՐ ԸԼԼԱՆԻ ԶԷ :

Երեւոյն

“ Մարդիկ կրնան տարբեր լեզուներ՝ բայց
“ մէկ կրօնք ունենալ . նոյնպէս կրնան մէկ լե-
“ զու՝ բայց տարբեր կրօնք ունենալ . ոչ լեզու
“ մը այս կամ այն կրօնին սեփականութիւնն
“ է , և ոչ կրօնք մ'այս կամ այն լեզուին ” .
(Տես բառ առ բառ 'ի Մասիս , 21 հոկտ. 1872
թիւ 1394 , երես 1 , էջ 3 , տող 16—21) :

Ասկից ալ կը հասկընամք որ ըսուած է
թէ ,

“ Կրօնից եւ Լեզուի Միութիւնն ՊէՏԳ
“ ԶԷ Մեզի , ՏԱՐԲԵՐ ԿՐՆԱՅ ԸԼԼԱՆ : ”

Կը մնայ հիմայ քեզի՝ Պ. Մասիս , ըսել
մեզի թէ մեր օտ գլխագրով նշանակած երկու
տարբեր իմաստներն , ձեր երկու տարբեր ժա-
մանակերու մէջ հրատարակած , երկու տարբեր
թերթերու վերոգրեալ երկու տարբեր պար-
բերութեանց բուն և հարազատ խնամքը՝ են
թէ ոչ :

Եթէ անոնց բուն և հարազատ իմաստներն
են , իրարու գլխովին հակառակ , եղծիչ ու
հակասական են թէ ոչ :

Եթէ իրարու զլխովին հակառակ, եղծիչ
ու հակասական են, դուք ալ Օրագրի ու Ման-
գրումէի պէս ձեր սկզբունքները որ մը ձեր
պաշտելին և որ մը ձեր ստանհարը ընելու ըս-
կըզբնազրկութեան ազդեցութիւնը ձեր ճակտին
վրայ, ազգին ընդհանրութենէն կ'ընդունի՞ք
թէ ոչ:

Այս հարցումներնուս պատասխան կսպա-
սենք, եղբայր Մասիս:

Եթէ աս անգամ ալ կուլ տաք՝ գիտցած
եղիք որ, ձեր խոհմայատուութիւնն ալ ըս-
կըզբունք չը կրողներուն բանակը պիտի ան-
ցընենք:

→→→→→

Լիբանանու Զմառ վանքի միաբանութեան
կրած սոսկալի հալածանքները և վսեմ ֆրան-
քօ փաշայի հակառակ Օսմանեան բարեխնամ
կառավարութեան գործած անգթութիւնները
նկարագրող սրտաշարժ նամակ մը՝ որ երէկ
ձեռքերնիս հասած է, տեղերնուս անձկու-
թեանը պատճառաւ շարժութ աւուր թերթով
պիտի հրատարակենք:

ԲԱՌԱՅԱՆ ԱՌԵՂԾՈՒՄԾ

Հինգ տառերէ բաղկանամ,
երկու ոտքով ընթանամ.
Բայց երեք իմաստ հանես՝
Եթէ գլուխս փոփոխես:

Նախ տեսնես զիս այր անդութ,
Մահագործ և արիւնդուշտ.
Որ բազմաց կը բառնամ կեանք,
Զը բերելով ինձ վտանգ:

Յետոյ կըլլամ տաղտկալի
վայր մի հողով, ջրով լի.
Յորմէ թէ չզգուշանաս,
Յետեւու մէջ խրիս մնաս:

Երբորդ անգամ՝ թէ՛ առողջ
Ըլլաս և թէ՛ վատառողջ,
Ինձ կարօտիս առ հանգիլ,
Կամ հարկադրիս յիս թագիլ:

Ահա լաւ բացատրեցի,
Ով ըլլաւ հասկըցուցի.
Եթէ գտնես զիմ անուանս,
Գովեստի արժանանաս:

Գ. Պ. Շ.

ՔԻՐԱՅՈՎ ՊԱՏԻՒ

Միւսիւ Օգոսէնտիանոս Տրամբանովիչ պա-
տիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան որ
պատրաստ է խիստ աժան գնով վարձու տալ,
լրագրապետութեան պատիւ, ատենապետու-
թեան պատիւ, ընտանեկան պատիւ, թաղա-
կան խորհրդականութեան պատիւ, թաղե-
ցիութեան պատիւ, սկզբունքի պատիւ, փա-
տարանութեան պատիւ, հանրական պատիւ,
ազգային պատիւ, հաւատարմութեան պա-
տիւ, ևն.

Սոյն պատիւները վարձել ուզողները պէտք
է դիմեն Եռսուֆեան խան, Միւսիւ Տրա-
մանովիչին սենեակը, ուր կրնան ամեն կեր-
պով գոհ ըլլալ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՀԱՆԴԻՍԻ
ԱՐԱՐՁԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ
ՀԵՂ Ի ԳՐԱԽՈՐ ԲԱՆ
ՊՕՂՈՍ Գ. ՔԵՐԷՍԵՃԵԱՆ
Ա. ՇԱՊԵՐՏ
Ս. ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
'ի ԽԱՍԳԻՒՂ
ԳՈՐԾ ԶՈՐՐՈՐԴ
ԳՐԱՍԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Խասգիւղի գրասիրական ընկերութեան
սոյն, գործը, որ յատկապէս ազգային վարժա-
րանաց համար 'ի լոյս ընծայուած է, աշակեր-
տաց խիստ օգտակար կրնայ ըլլալ:

Կը ծախուի միայն Մարգարեան գրավա-
ճառատունը և Խասգիւղի եկեղեցւոյ բանկա-
լը:

Գին 2 զրշ:

ՇԱՐԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

ԳԼՈՐԳ Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ՔԻՐԻՔՅԵԱՆ

Աղկանց անկախ վարժարանի մը մէջ :
 — Եկէ՛ք, ընկերուհի՛ք, սա վէզը նետենք. տեսնենք Միւսիւն մէջերնուս ո՞վ պիտի առնէ :
 — Վայ դժբաղդութեանս, ինձի չա՛ր ինկաւ : — Թշուա՛ռ եմ. ինձի ալ նոյնպէս. — Դարձեա՛լ զատ : — Միշտ
 զատ. զատ, զատ :
 — (Մէփիստոփէլ.) Հասկըցայ. այս խելքով մնաք նէ՛ աշըխը ձեռուրնուդ վար չը պիտի եյնայ :